

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Gf. II. 30.436/2009/7. szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az ítélet tábla a dr. Bencző Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Bencző Ákos ügyvéd Debrecen, Bethlen utca 10-12. A épület I/11. szám) által képviselt felperes neve (címe) felperesnek a Kálmán, Szilasi, Sárközy és Társai Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Sárközy Szabolcs ügyvéd, Budapest, Tartsay Vilmos utca 3. szám) által képviselt alperes neve (székhelye) alperes ellen kártérítés iránt indított perében a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 7.G.40.023/2009/9. számú ítélete ellen a felperes által 10., és az alperes által 11. sorszám alatt előterjesztett fellebbezések folytán meghozta a következő

Ítéletet:

Az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja és az alperest terhelő marasztalás tőkeösszegét 7 500 000 (Hétmillió-ötszázezer) forintra felemeli, mellőzi a perköltség viselésre vonatkozó rendelkezést, és kötelezi az alperest, hogy fizessen meg 15 nap alatt a felperesnek 60 000 (Hatvanezer) forint általános forgalmi adót tartalmazó 300 000 (Háromszázezer) forint együttes első- és másodfokú eljárási költséget, a felperes által megtérítendő kereseti illeték összegét 150 000 (Egyszázötvenezer) forintra leszállítja, az alperes által megtérítendő 450 000 (Négyszázötvenezer) forintra felemeli.

Kötelezi a feleket, hogy külön felhívásra térítsenek meg az államnak személyenként 150 000 (Egyszázötvenezer) forint fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás:

A perbeli időszakban az alperesnek önálló kereskedelmi ügynöke volt **JA**, aki az alperes megbízottjaként lakáselőtakarékosági szerződések közvetítésére volt jogosult, és a nyolc szintből álló **F.** Személyi Bankár ügynökhálózaton belül a hatodik szinten, vezetői beosztásban végezte munkáját.

A Debreceni Rendőrkapitányság csalás büntette és más bűncselekmények megalapozott gyanúja miatt 2008-ban nyomozást rendelt el **JA** ellen, a büntetőeljárás jelenleg bírósági

szakban van. A vádirat szerint **JA** több személytől vett át összességében több 10 millió forintot azzal, hogy ezen összegeket az alperes befekteti, és jelentős haszonnal, átlag havi 10 %-os kamathozammal fogja visszafizetni. Ez a konstrukció azonban ténylegesen az alperesnél nem létezett, és ilyen befektetési tevékenységre az alperesnek nem is volt jogosultsága.

A felperes részére a **JA**val rokoni kapcsolatban álló **TK** ajánlotta ezt a befektetési formát, aki egyébként **JA** beosztottjaként maga is személyi bankár volt az alperes ügynöki hálózatában. A felperes 2007. március 29-én barátjának, **TK** sógorának, **KS** nak a lakásán találkozott **TK** val, és értesülve arról, hogy az ismerősi körben már hónapokon keresztül működött ez a befektetési forma, 10 millió forintot adott át **TK**nak az alperesnél történő befektetés céljából. A pénz átadása előtt **TK** telefonon felhívta **JA**t, aki a kihangosított telefonon megerősítette, hogy abban az esetben, ha a felperes belép a lakáskasszába, igénybe veheti a befektetést, mert csak kötvénytulajdonosok esetében adott ez a lehetőség. Tájékoztatta továbbá a felperest arról is, hogy a befektetési szerződés megkötésére csak az üzletigazgató, azaz ő, **JA** jogosult. **JA** részéről a telefonban az is elhangzott, hogy a befektetett összeg visszafizetését az állam garantálja.

A felperes megtekintette a **TK** részére az alperes által kiállított arcképes igazolványt, így tudomást szerzett arról, hogy **TK** megbízása kizárólag lakástakarékpénztári szerződések megkötésére szól.

TK az összeg átvételekor elismervényt készített, amelyben kézírással rögzítette, hogy az alperes vezetőjének megbízásából átvett a felperestől 10 millió forintot azzal, hogy azt a felperes „lakástakarékpénztári tagságának rendkívüli befizetéseként, befektetésként” elhelyezze az alperesnél 20 %/3 hó kamatra. Ezzel egyidejűleg a felperes a **TK** által részére átadott nyomtatványon ajánlatot tett az alperesnek lakáselőtakarékosági szerződés megkötésére. **TK** a nyomtatványon első befizetési összegként 55 700 forint átvételét elismerte.

Miután a felperes az általa átadott pénzt nem kapta vissza, keresetében a Ptk. 350. §-ának (1) bekezdése, valamint 348. §-ának (1) bekezdésére hivatkozással 10 millió forint és annak 2007. március 30-tól számított törvényes kamatai megfizetésére kérte kötelezni az alperest, utalva arra, hogy e rendelkezések alapján az alperes mint megbízó felel az állandó megbízottja által okozott kárért.

Az alperes elsődlegesen pergátló kifogással élt. Álláspontja szerint az alperes, **JA** és **TK** között kényszerű pertársaság áll fenn, ez utóbbiak perbenállása nélkül tehát a kereset érdemben nem tárgyalható, ezért indítványozta a per megszüntetését.

Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Hivatkozott arra, hogy a felperestől a pénzt **TK** vette át azzal, hogy azt továbbítja **JA**nak, ekként **TK** valójában a felperes megbízottjának tekintendő, akinek eljárásáért az alperes nem felel. A pénz átadásával a felperes és az alperes között jogviszony nem jött létre, mert arra nem **JA** megbízotti minőségével összefüggésben került sor. Vitatta a pénz átadásának tényét, és az átadás célját, valamint azt is, hogy a felperes és **TK** között a jogviszony a felperes által

állított tartalommal jött volna létre. A **TK** által egy A/4-es papírlapra kézzel írott elismervényt tartalmazó okirat ugyanis legfeljebb valószínűsíti, de nem bizonyítja a felperes állítását. Utalt arra, hogy az sincs bizonyítva, hogy a felperes részére a pénz visszafizetése nem történt volna meg.

Állította, hogy **JA** nem az alperes megbízottjaként járt el, illetve, hogy nem a megbízása adott lehetőséget a károkozásra, feltételezve, hogy a felperest egyáltalán kár érte. Mindezekre tekintettel álláspontja szerint a Ptk. 350. §-ának rendelkezése az adott esetre nem alkalmazható. Arra az esetre, ha a bíróság ezzel ellentétes álláspontot foglalna el, hivatkozott arra, hogy az önálló kereskedelmi ügynök, mint megbízott megválasztásában, utasításokkal ellátásában és felügyeletében mulasztás nem terheli. Az önálló kereskedelmi ügynöki szerződésről szóló 2000. évi CXVII. törvény (Küsz.)

3. §-ához fűzött indokolás értelmében az ügynök képviseleti jogkörének túllépésével okozott kár esetén egyébként is a Ptk-nak a 221. §-ban szabályozott, az álképviseletre vonatkozó rendelkezései az irányadók.

Arra az esetre, ha felelőssége megállapítható lenne, utalt arra, hogy a felperes maga sem úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható, ezért a Ptk. 340. §-ának (1) bekezdése szerinti kármegosztás alkalmazását kérte.

Az eljárás során a felperes becsatolta **JAnak** egy másik, hasonló tárgyú ügyben folyamatban volt peres eljárás során tett tanúvallomását, a **TK** által a pénz átvételéről készített elismervényt, valamint egy hangfelvételt, és az annak leírásáról készült iratot. A hangfelvétel 2007. őszén készült, és azt a párbeszédet tartalmazza, amely a felperes és **JA** között zajlott, amikor a felperes **KS**ral együtt felkereste a lakásán **JAt**, annak megbeszélése érdekében, hogy miként juthat hozzá a pénzéhez. Becsatolta továbbá a lakáselőtakarékossági szerződés megkötésére tett ajánlatot, valamint a **JA** ellen benyújtott vádiratot.

Az alperes a **JA** részére kiállított fényképes igazolvánnyal, a vele megkötött önálló kereskedelmi ügynöki szerződéssel, illetve a személyi bankár hálózatba és az ügyfél kapcsolati szervezetbe való belépés rendjét tartalmazó szabályzattal, valamint a munkatársak megbízhatóságára vonatkozó belső szabályzattal kívánta alátámasztani az ellenkérelmében foglaltakat.

Az elsőfokú bíróság tanúként hallgatta meg **KSt**, **KSné t**, **TKt**, valamint az alperes indítványára a leendő ügynökök kiválasztására vonatkozó eljárási rend ismertetése céljából **KT t** és **BE et**, akik az alperes alkalmazásában állnak.

A bizonyítási eljárás lefolytatását követően az elsőfokú bíróság a meghozott ítéletében kötelezte az alperest, hogy fizessen meg 15 nap alatt a felperesnek 5 millió forint tőkét, és annak 2007. március 30-tól számított törvényes kamatát, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Úgy határozott, hogy eljárási költségeiket a felek maguk viselik, kötelezte továbbá mind a felperest, mind az alperest, hogy külön felhívásra térítsenek meg az államnak személyenként 300 000 forint eljárási illetéket.

Az alperes pergátló kifogásával kapcsolatban mindenekelőtt rámutatott arra, hogy a Ptk. 350. §-ának (2) bekezdése szerint alkalmazandó 348. §-ának (1) bekezdése, valamint a lakástakarékpénztárakról szóló 1996. évi CXIII. törvény (Ltp.) 5. §-ának (4) bekezdése alapján az alperes önállóan perelhető, illetve a Ptk. 350. §-ának (1) bekezdése szerinti egyetemlegesség fennállása sem zárja ki még együttes károkozás esetén sem a károkozók egyenkénti perlését. A kényszerű pertársaság hiányára figyelemmel ezért a kifogást megalapozatlannak találta.

A keresetet érdemben tárgyalva rámutatott arra, hogy az Ltp. 5. §-ának (4) bekezdése az ügynök által okozott kár esetében kimentés nélküli felelősséget telepít a lakáspénztárra, ezért e körben - szemben a Ptk. 348. §-ában szabályozottakkal - a bíróságnak mérlegelési lehetősége nincs. Az önálló kereskedelmi ügynöki minőség tehát önmagában megalapozza az alperes helytállási kötelezettségét. Megjegyezte, hogy egyébként az alperes a Ptk. 350. §-a (1) bekezdésének második mondatában foglalt, a felelősség alóli kimentést megalapozó körülményeket sem igazolt a perben, tekintettel arra, hogy **JA** a perbeli adatok tanúsága szerint korábban büntetve volt, emellett az e perben is feltárt, büntetőeljárást maga után vonó tevékenységét is több mint egy évig folytathatta, több személyt megkárosítva, anélkül, hogy azt az alperes észlelte volna.

Az elsőfokú bíróság bizonyítottnak találta, hogy a felperes által **TK**nak átadott pénzt **JA** átvette. A felperes perbeli nyilatkozata, valamint az abban foglaltakat alátámasztó tanúvallomások, a **TK** által készített elismervény megszövegezése, azon **JA** üzleti vezetőként való feltüntetése, a felperes által lakáselőtakarékosági szerződés megkötésére tett ajánlat és rendkívüli befizetés ténye egyértelműen alátámasztotta, hogy **JA** a perbeli ügylet kapcsán az alperes megbízottjaként járt el. Nem találta relevánsnak azt, hogy a pénz átadására nem közvetlenül **JA** részére került sor, tekintve, hogy **TK** is az alperes ügynökeként, e minőségében eljárva, igazolványát is felmutatva működött közre az ügyletben. Az alperes kifogásával szemben a tanúk és a felperes közti baráti, illetve rokoni kapcsolatot nem találta olyan körülménynek, amely miatt a tanúk elfogultnak lennének tekinthetők, minthogy a tanúvallomások a perben feltárt egyéb bizonyítékokkal összhangban álltak. Mindezekből pedig okszerűen vonható le az a következtetés, hogy **JA** az alperes megbízottjaként e minőségét kihasználva, azzal visszaélve okozott kárt a felperesnek, amely kárért az alperes tartozik helytállni.

Megállapította ugyanakkor, hogy a felperes az ügyletkötés során maga sem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. A kiugróan magas hozamnak a felperest fokozott óvatosságra kellett volna intenie, és nem igazolja körületekintő eljárást az sem, hogy szóbeli ígéret alapján, kézzel írott elismervény ellenében adta át a pénzt úgy, hogy ezen időpontig **JA**val személyesen nem is találkozott. Ha a felperes megfelelő gondossággal jár el, tudomást szerezhetett volna arról, hogy **JA** más esetekben egyéni vállalkozói minőségében kiállított bevételi pénztárbizonylatokon ismerte el a pénzüsszegek átvételét, és, hogy korábban nem kötötte lakás-takarékpénztári tagsághoz a befektetési lehetőséget. Mindebből következtethetett volna arra, hogy a befektetés nem az alperes szolgáltatása. Gyanút kellett volna keltenie a felperesben annak is, hogy míg az 55 700 forintos rendkívüli lakástakarékpénztári tagi befizetés esetében szerződéses ajánlati nyomtatványt kapott, és **TK** e nyomtatvány megfelelő rovatában ismerte el a pénz

átvételét, ugyanakkor a 10 millió forint átadásánál szerződésről nem, csak külön kiállítandó pénztárbizonylatról esett szó. A felperes mindemellett brossurát, vagy bármilyen nyomtatott tájékoztatót sem kapott a befektetési lehetőségről, **TK** igazolványát megtekintve pedig arról mindenképpen tudomással bírt, hogy a képviselési jog (megbízás) korlátozott. Miután a felperes így az általában elvárható körültekintést, illetve óvatosságot elmulasztotta, az elsőfokú bíróság álláspontja szerint 50 %-os mértékben maga is közrehatott az őt ért kár bekövetkezésében. Erre tekintettel az alperes helytállási kötelezettségét ítéletében a fennmaradó 50 %-os mértékben határozta meg.

Az ítélet ellen előterjesztett fellebbezésében a felperes annak megváltoztatását és a keresetének helytadást, valamint az alperes perköltségben való marasztalását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú ítélet a közrehatás mértékének megállapítása körében megalapozatlan. Hivatkozott arra, hogy a bírói gyakorlat szerint közrehatás megállapításának csak abban az esetben lehet helye, ha a károsult tudja, hogy jóhiszemű magatartása mellett az ígért kedvezményre eleve nem tarthat igényt. **JA** számos esetben vett át pénzt a perbelihez hasonló módon, más személyeket is arról tájékoztatva, hogy a befektetés lakástakarékpénztári tagokat is megillet.

Az egységes tájékoztatásra figyelemmel a felperesben nem kelthetett gyanút a tudomása szerint már addig is működő konstrukció lehetőség. A kamat magas mértéke sem lehetett gyanút keltő arra nézve, hogy a befektetési forma nem létezik, és miután a pénzügyi intézetek köztudottan évi 250-300 %-os kamatra helyeznek ki pénzt, a felperes alappal feltételezhette, hogy az alperes hasonló tevékenységből jut hozzá a magas haszonhoz. A felperes tudomással bírt arról, hogy **JA** az alperesnél üzleti igazgató, ezért a tájékoztatást és a tájékoztató személyét is alappal tekinthette hitelesnek, nem volt oka arra, hogy a **JA** által előadottakat megkérdőjelezze.

A közrehatás mértékével kapcsolatosan megjegyezte, hogy a hasonló tárgyú ügyekben meghozott jogerős ítéletek egyikében sem alkalmazott a bíróság

50 %-os mértékű közrehatást, ideértve a Debreceni Ítéltábla által hozott jogerős döntéseket, illetve az EBH 2006. évi 1406. sorszám alatt közzétett elvi döntést is. A Hajdú-Bihar Megyei Bíróság pedig ugyancsak hasonló tárgyú perben meghozott, nem jogerős ítéletében 10 %-os károsulti közrehatást állapított meg, holott abban a perben a felperes arról bírt tudomással, hogy nem tartozik a befektetésre jogosultak személyi körébe, a befektetésre ténylegesen **JA** nevén fog sor kerülni. A Hajdú-Bihar Megyei Bíróság pedig az egyik jogerős ítéletében nem állapított meg károsulti közrehatást, mert a 30 %-os kamat mértéket önmagában nem találta a kár megosztására okot adónak. A jelen perben az ügyletkötés körülményei a felperes közrehatását, a Ptk. 4. §-ának (1) bekezdésében foglaltakkal ellentétes magatartását egyáltalán nem támasztották alá.

Az alperes fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú ítélet - helyesen - részbeni megváltoztatását és a felperes keresetének elutasítását, valamint a felperes perköltségben való marasztalását kérte, a másodlagos fellebbezési kérelem a felperes felróható közrehatásának magasabb mértékben történő megállapítására irányult.

Változatlanul hivatkozott arra, hogy a felperes a perben a kár bekövetkeztét nem bizonyította. Sem az A/4-es lapon írt elismervény, sem az elfogult tanúk vallomása nem

volt alkalmas ugyanis annak alátámasztására, hogy a **TK** által átvett 10 millió forint **JA**hoz került volna.

A felperes által becsatolt hangfelvétel ellentétes a felperes előadásával, az az alperesi álláspont szerint azt bizonyítja, hogy **JA** és a felperes között valójában kölcsönszerződés jött létre, amely kölcsönt **JA** a lakása eladásából befolyt összegből kívánta rendezni. A párbeszéd során az alperes cég neve, vagy az alperesre való hivatkozás egyetlen esetben sem hangzott el. Az sincs továbbá bizonyítva, hogy **TK** az A/4-es lapon készült elismervényt mikor állította ki. A felperes tehát a perben rá háruló bizonyítási kötelezettségének nem tett eleget.

JA nem volt jogosult megbízást adni **TK**nak a pénz átvételére, és **TK** megbízása is korlátozott volt, amelyről a felperes az igazolvány megtekintésével tudomást szerzett. A Kúsz. 3. §-ának rendelkezése szabályozza azt az esetet, amikor a kereskedelmi ügynök önálló szerződés megkötésére nem jogosult. Ebben az esetben, feltéve, hogy a megbízás korlátját a harmadik személlyel közölték, a szerződéses nyilatkozat a megbízóval szemben a jogszabályi rendelkezés szerint hatálytalan. A perbeli esetben tehát nem a megbízás adott lehetőséget a károkozásra. Ismételten utalt arra, hogy az e jogszabályi rendelkezéshez fűzött indokolás és a kommentár szerint a megbízás túllépése esetén az álképviselő szabályait kell alkalmazni.

Arra az esetre, ha a kár bekövetkezte bizonyított lenne, hivatkozott arra, hogy a felperes nem bizonyította az okozati összefüggést. Emellett a perbeli esetre sem a Ptk. 350. §-ának (2) bekezdése, sem az Ltp. 5. §-ának (4) bekezdése nem alkalmazható. Az e körben kialakult ítélkezési gyakorlatból megállapíthatóan e rendelkezések alkalmazásánál a megbízás tényén kívül többlettényállási elemekre van szükség, ami a hivatkozott eseti döntésekből is kiderül. A perbeli esetben ilyen többlettényállási elemek nem állnak fenn, hiszen a felperes nem az alperessel, és nem is **JA**val vette fel a kapcsolatot, hanem rokonai, barátai útján **TK**val. A kapcsolatfelvétel sem azért történt, hogy a felperes az alperessel jogviszonyba kerüljön, hanem azért, hogy a piacon egyébként el nem érhető haszonhoz jusson. A felperes eljárása szempontjából tehát a befektetés volt az elérendő cél, az alperes személye azonban teljesen irrelevánsnak tekintendő.

A megbízót nem terhelheti minden a megbízott által szerződésen kívül okozott kárért felelősség pusztán a megbízási jogviszony fennálltára tekintettel.

A bizonyítás eredményeként az állapítható meg, hogy a felperes és **JA** között valójában kölcsönügylet jött létre, amely önmagában kizárja a megbízotti károkozásért való felelősséget. **JA** lényegében a kölcsön célja tekintetében megtévesztette a felperest, így a kártérítési jogviszony **JA** (áltképviselő) és a felperes között jött létre.

A **JA** és a felperes közti jogviszony tárgya egy nem létező befektetés volt, így a felek szerződése lehetetlen szolgáltatásra irányult, amely a Ptk. 227. §-ának (2) bekezdése alapján a szerződés semmisségét vonja maga után. A felperes és az alperes között nem jött létre érvényes szerződés, ezért e körben a Ptk. 237. §-ának (1) bekezdése szerinti, a szerződéskötés előtt fennállott helyzet visszaállításának van helye. A felperes tehát kizárólag **JA**tól követelheti vissza a pénzt, ezen igénynek az alperessel szembeni érvényesítése tehát mindenképpen idő előtti. Erre tekintettel az elsőfokú bíróságnak már a

keresetlevelet is idézés kibocsátása nélkül el kellett volna utasítania, illetőleg az alperes érdemi perbebocsátkozása után a pert meg kellett volna szüntetnie. Az alperes a fellebbezésében változatlanul fenntartotta azt az álláspontját is, hogy **JA** perbenállása nélkül nem volt helye a per érdemi tárgyalásának.

JA a büntetett előéletéről a mentesítést követően nem volt köteles számot adni, a megbízási szerződés megkötésekor erkölcsi bizonyítvánnyal rendelkezett, így az alperesnek nem volt módja **JA** előéletének felderítésére. A rendelkezésére álló adatok alapján pedig nem állapítható meg a terhére mulasztás a megbízott megválasztásában utasításokkal ellátásában és felügyeletében, ezért a kártérítési felelőssége ez okból sem áll fent.

Marasztalása esetére a felperesre terhebb mértékben kérte a kármegosztás alkalmazását. A felperes vele távoli ismeretségben álló, az alperesnél csupán a hallomása szerint dolgozó személyt személyes kapcsolat felvétele nélkül bízott meg az állítólagos befektetéssel, nem ragaszkodott szerződéskötéshez, elfogadta az A/4-es lapon kézzel írott elismervényt. Olyan befektetésre kötött szerződést, amelyet az alperes jogszabály szerint nem végezhetett, és a jogszabályismeret hiánya a felperes javára nem vehető figyelembe. A részére kiállított elismervény a szerződés legalapvetőbb tartalmi kellékeinek sem felel meg. **TK** igazolványából ismert volt előtte az is, hogy az ügynök megbízása korlátozott, és hogy az alperes ügynökei ilyen befektetés ajánlására, illetve ehhez kapcsolódóan pénz átvételére nem jogosultak.

A felperes nyilvánvalóan rendelkezik banki és befektetési gyakorlattal és legalább a sajtóból, illetve a médiából tudnia kellett azt, hogy a befektetési piacon a **JA** által ígért haszon nem érhető el. Mindezekre figyelemmel a Ptk. 4. §-ának (4) bekezdésében, illetve a PK. 36. számú állásfoglalásban kifejtettek az 50 %-os mértéknél lényegesen nagyobb mértékű közrehatást alapoznak meg a felperes oldalán. Ha a felperes az általában elvárható körültekintést tanúsítja, az őt ért kár bekövetkezte teljes egészében megelőzhető lett volna.

Az ítélet tábla az alperes fellebbezését részben alaposnak találta, a felperes fellebbezése alaptalan.

Az ítélet tábla az alperes pergátló kifogásaira vonatkozóan mindenben osztja az elsőfokú bíróság jogi álláspontját.

Az ügy érdemét illetően az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a tényállást, és megalapozottan jutott arra a következtetésre, hogy az alperes az Ltp. 5. §-ának (4) bekezdésében foglalt, kimentést nem engedő, objektív felelősséggel tartozik az ügynöke által okozott kárért, függetlenül az ügynök részére adott megbízás tényleges tartalmától. Az állandó megbízottra vonatkozóan pedig a Ptk. 350. §-a (2) bekezdésének alkalmazása körében kialakult következetes ítélkezési gyakorlat szerint a megbízó kártérítési felelőssége abban az esetben is fennáll, ha a megbízott e minőségét felhasználva okozta a kárt.

Az ítélet tábla az előbb korábban folyamatban volt és jogerősen befejezett, ugyancsak az alperes ellen a perbelihez hasonló ténybeli alapból, szintén kártérítés iránt indított perekben meghozott ítéleteiben következetesen ezt az álláspontot foglalta el, és a perbeli

esetben sem látott okot az ettől való eltérésre. Nem vitatható ugyanis, hogy a felperest is **JA** megbízotti minősége, az alperes szervezetében betöltött vezető pozíciója indította arra, hogy az ajánlott befektetési formát igénybe vegye, mindennek tehát meghatározó jelentősége volt a kár bekövetkeztéhez vezető oksági folyamatban. A felperes magatartásában meghatározó szerepe volt annak is, hogy a baráti körben hiteles személyektől, így többek között a szintén az alperes megbízottjaként eljáró **TK**tól értesült a korábban **JA** által már sikeresen lebonyolított hasonló ügyletekről. A **TK** által kiállított elismervény is egyértelműen tanúsította számára azt, hogy a befektetést az alperes magas szintű vezetője fogja intézni.

Nem vitás, hogy a felperes az őt ért jogsérelem miatt többféle jogvédelmi eszközt vehetett volna igénybe, így akár érvénytelenség, akár jogalap nélküli gazdagodás címén is érvényesíthetett volna igényt az ellen, aki az általa befektetni szándékozott pénzösszeg jogcím nélküli felhasználója volt. Az eddig lefolytatott eljárásokban és a jelen perben sem volt tisztázható azonban mindeddig az, hogy az átvett pénzösszegek felhasználója **JA** volt-e, vagy azokat a büntetőeljárásban tett nyilatkozata szerint befizette az I. rendű alpereshez. Erre tekintettel a felperes az Ltp. 5. §-ának (4) bekezdésében foglalt rendelkezésre figyelemmel alappal terjeszthetett elő az alperessel szemben kártérítési igényt, következésképpen a kereset elbírálása szempontjából az alperes fellebbezésében foglalt, a szerződés érvénytelenségével kapcsolatos előadások a per eldöntése szempontjából irrelevánsak. A pernek a kár tárgya kártérítés volt, ekként az érdemi elbírálás során kizárólag a kártérítésre vonatkozó jogszabályi rendelkezések alkalmazására kerülhetett sor, és e körben volt jelentősége a Ptk. 340. §-ának (1) bekezdésében foglaltak szerint a felperes felróható közrehatása vizsgálatának is.

Az ítéletábra az előtte korábban folyamatban volt, szintén az alperes ellen indított hasonló tárgyú perekből szerzett hivatalos tudomása szerint **JA** a büntetőeljárás során azzal védekezett, hogy e befektetési akciókra felettese tudtával, sőt utasítása alapján került sor, annak érdekében, hogy a **d-i**, addig „hálózati igazgatóság” szintű egység megszerezve az ehhez szükséges pontokat, „szervezeti igazgatósággá” léphessen elő. A befektetés céljára befizetett összegekből ugyanis ő és munkatársai fiktív lakáselőtakarékosági szerződéseket készítettek, amelyeket az alperesnél a pontszámítás körében figyelembe vettek, és amelyek további befizetés hiányában a szerződési feltételekre figyelemmel már csak akkor szűntek meg, amikor az ügynököknek az azok után felvett jutalékot már nem kellett visszafizetniük. A terv szerint a „befektetők” az általuk befizetett összegeket és az ígért kamatot az újabb és újabb „befektetők” által rendelkezésre bocsátott pénzösszegekből kapták, illetve kapták volna vissza.

Ezen előadással teljesen összhangban, **TK** perbeli tanúvallomása alapján is az állapítható meg, hogy **JA** a befektetés feltételeit, illetve a befektetésre jogosultak személyi körét az újabb és újabb befektetők részére adott tájékoztatásban egyre tágabban határozta meg. Eleinte ugyanis a tájékoztatás úgy hangzott, hogy a befektetésre kizárólag a **JA** vezetői szintjén, illetve az a fölötti vezetői szinten dolgozó ügynökök jogosultak, majd a későbbiekben a jogosultak személyi körét a tájékoztatásokban kiterjesztette az ügynökök családtagjaira, illetve rokonaira, majd még később - amint azt **TK** tanúvallomása

tartalmazza -, 2007. tavaszától már jogosultként határozta meg a lakástakarékpénztári szerződést kötő ügyfeleket is.

A korábban folyamatban volt perekből az ítéletábrának arról is hivatalos tudomása van, hogy **JA** a befektetésre átadott pénzek átvételét a nevét és megbízotti minőségét feltüntető bélyegzőlenyomattal ellátott bevételi pénztárbizonylatokon ismerte el, jogcímként általában „Ltp. tagi tőkeelhelyezést” megjelölve.

Az ítéletábra a hasonló perekben meghozott korábbi jogerős ítéleteiben ennek megfelelően mutatott rá arra, hogy a közrehatás mértékének meghatározásánál döntő jelentőséggel az bír, ha károsult tudottan olyan kedvezményt kívánt igénybe venni az alperes ügynökével történt szerződés megkötésekor, amely őt nem illette meg, mert a tájékoztatás szerint sem tartozott a kedvezményezett személyi körbe, vagy, ha maga is az I. rendű alperes ügynökeként tevékenykedett, így elvárható lett volna tőle a befektetési lehetőségről való szélesebb körű tájékozódás. Az alperes által felhozott további körülmények, így például a kiemelkedően magas hozam ígérete, a pénz átvételének a szerződéskötés nélküli, csupán pénztárbizonylaton történő nyugtázása, az üzletkötésben közreműködő ügynök képviseleti (megbízási) jogosultsága tisztázásának elmaradása, az ajánlott befektetési forma tényleges létezése iránti tüzetesebb érdeklődés elmaradása önmagukban, egyenként nem alkalmasak a károsult közrehatás megállapítására, összességében azonban az előbbieken kiemelt körülményekkel együttvéve alapot adnak a kár megosztására.

A perbeli esetben az elsőfokú bíróság mindezeket a körülményeket értékelte.

E körben helytállóan mutatott rá arra, hogy a felperes esetében a közrehatást megalapozza az, hogy a felperes közvetlen kapcsolatot nem vett fel **JA**val, holott a befektetési szerződés megkötésére általa is tudottan csak **JA** volt jogosult. Kétségtelen, hogy **TK**nak az alperesnél betöltött pozíciója, valamint a **JA**val való telefonon történt megbeszélés során hallottak hihetővé tették számára a befektetés tényleges létezését, ennek ellenére azonban lényegében csak a baráti körében elterjedt híresztelésre alapítva, közvetett módon szándékozott igénybe venni a lehetőséget. Ha magát a befektetésre jogosultak személyi körébe tartozónak is tekinthette, kellő gondosság tanúsítása mellett is gyanúsna kellett volna találnia azt a körülményt, hogy miközben a lényegesen kisebb összegű lakástakarékpénztári befizetésre szerződéses ajánlat megtételére szolgáló nyomtatványon történt elismeréssel került sor, ugyanakkor az azt többszörösen meghaladó mértékű, befektetésre szánt pénzösszeg átvételéről csak az alperesi cégnek a szerződésben félként való részvételére áttételesen utaló és a szerződéskötésre nyilvánvalóan nem jogosult ügynök által készített elismervényt kapott. A befektetési lehetőségről való értesülés, az annak részleteiről való tájékoztatás kapcsán a felperesben mindenképpen ki kellett alakulnia egy olyan benyomásnak, hogy - noha a lakástakarékpénztári tagság feltételként volt előírva - az adott alperesi szolgáltatás mindenképpen rokoni, ismerősi, tehát bizalmas kapcsolatokra épül, az nem nyilvános, csak egy szűkebb közösségnek szól. Ennek a pénzügyi gyakorlatban szokatlan megoldásnak pedig a felperest fokozottabb körültekintésre és nagyobb óvatosságra kellett volna intenie.

Mindezeket együttvéve az ítéletábra a felperes közrehatásának mértékét az elsőfokú ítéletben foglaltaktól eltérően 25 %-ban találta megállapíthatónak, mert, noha a már

ismertetett, a közrehatás mértékénél a korábbi esetekben döntő súllyal figyelembe vett körülmények a felperes esetében nem bizonyítottak, azonban az ügyletkötés során terhére a kirívó könnyelműség megállapítható volt. A felperestől a Ptk. 340. §-ának (1) bekezdésében előírt kármegelőzési kötelezettség körében elvárható lett volna, hogy az előbbieken részletezett, gyanakvásra okot adó mozzanatokra felfigyeljen, és azokat gondosan mérlegelve megfontolja az ügyletkötés melletti döntést, nem elégedhetett volna meg azzal a rokoni tájékoztatással, hogy ez a befektetési forma rokoni, baráti körben „működött”.

Az alperes fellebbezésében foglaltakra tekintettel szükségesnek tartja az ítéltábla megjegyezni azt, hogy a felperes által becsatolt hangfelvétel az alperes által előadottakkal ellentétben nem azt bizonyítja, hogy a felperes és **JA** között kölcsönszerződés jött volna létre. A párbeszéd kétségtelenül meglehetősen szaggatott, és nehezen követhető. Abból azonban mindenképpen megállapítható, hogy a beszélgetés során szó esett arról, hogy **TK** feladata lett volna a felperestől átvett és **JAnak** átadott pénz befizetését igazoló bevételi pénztárbizonylatnak D-ből a felperes lakóhelyére, **M** ba történő kivitele és annak a felperes részére való átadása, amivel **TK** késlekedett. Megállapítható továbbá, hogy **JA** a férjével megbeszéltek alapján a saját lakásának vételárából próbálta meg a pénzükre váró ügyfeleket, köztük a felperest is kifizetni addig, amíg a „pénzek nem jönnek meg”. Mindezt egybevetve a hasonló tárgyú perekben **JA** által tett vallomással, amelyek szerint a visszafizetést sürgető ügyfeleket azért igyekezett átmenetileg kisegíteni a saját pénzéből, mert állítása szerint az alperes budapesti központja néhány sikeres tranzakció és visszafizetés után váratlanul leállította a befektetett összegek visszafizetését, a hangfelvételtől az alperes kölcsönügylettel kapcsolatos állításával ellentétes, és a felperesi nyilatkozatot alátámasztó következtetés vonható le.

A fenti indokokra tekintettel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp.

253. §-ának (2) bekezdése alapján részben a rendelkező rész szerint megváltoztatta. Az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatása folytán változott a felek pervesztességének, illetve pernyertességének aránya, ezért a Pp. 81. §-ának (1) bekezdésére figyelemmel az ítéltábla mellőzte az elsőfokú ítéletből a feleket a saját perköltségük viselésére kötelező rendelkezést, és kötelezte a nagyobbrészt pervesztes alperest a felperes javára a mindkét fokú eljárásban felmerült, és a Pp. 75. §-ának (1) és (2) bekezdése, valamint a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet szerint számított költségei megfizetésére. Ugyancsak a pervesztesség, illetve pernyertesség arányának változására tekintettel változtatta meg a felperes, illetve az alperes által megtérítendő kereseti illeték összegét is. (6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdése)

Az ítéltábla ugyancsak a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdésére figyelemmel rendelkezett a fellebbezési illeték megtérítéséről is. E körben figyelembe vette az alperes által lerótt illeték összegét, és ezt hozzászámítva a felek pernyertességének illetve pervesztességének arányában a felperesre, illetve az alperesre jutó illeték összegéhez, határozta meg a felperes illetékfeljegyzési joga folytán állam által előlegezett fellebbezési illeték alperes illetve felperes által megtérítendő összegét.

D e b r e c e n, 2009. november 26. napján

Dr. Csiki Péter sk. a tanács elnöke, Süliné dr. Tózsér Erzsébet sk. előadó bíró, Dr.
Veszprémy Zoltán sk. bíró

A kiadmány hitelül:

- kiadó -